

Bryssel den 13.9.2012
COM(2012) 494 final

**MEDDELANDE FRÅN KOMMISSIONEN TILL EUROPAPARLAMENTET,
RÅDET, EUROPEISKA EKONOMISKA OCH SOCIALA KOMMITTÉN SAMT
REGIONKOMMITTÉN**

Blå tillväxt

möjligheter till hållbar tillväxt inom havs- och sjöfartssektorn

(Text av betydelse för EES)

**MEDDELANDE FRÅN KOMMISSIONEN TILL EUROPAPARLAMENTET,
RÅDET, EUROPEISKA EKONOMISKA OCH SOCIALA KOMMITTÉN SAMT
REGIONKOMMITTÉN**

Blå tillväxt

möjligheter till hållbar tillväxt inom havs- och sjöfartssektorn

(Text av betydelse för EES)

1. INLEDNING

Om man räknar med all ekonomisk verksamhet som är beroende av havet står EU:s ”blå ekonomi”¹ för 5,4 miljoner arbetstillfällen och ett bruttomervärde på nästan 500 miljarder euro per år². Sammanräknat går 75 % av Europas utlandshandel³ och 37 % av handeln inom EU⁴ som sjötransporter. Till stor del är denna verksamhet lokaliserad till EU:s kuster, men inte enbart. Flera inlandsstater har mycket framgångsrika tillverkare av marin utrustning.

Havet och kusterna spelar en viktig roll i vår ekonomi. Till följd av deras öppna geografiska läge har hamnar och kustsamhällen sedan gammalt varit centrum för nya idéer och nyskapande. Denna traditionella innovationsberedskap förstärks nu genom ytterligare tre nya faktorer.

- För det första har offshore-verksamheten i allt djupare vatten sett en snabb teknisk utveckling. Robotteknik, videoövervakning och undervattensteknik utnyttjas nu regelbundet i maskiner för verksamheter som inte var möjliga för tio år sedan.
- För det andra har vi blivit allt mer medvetna om att mark och sötvatten är ändliga resurser. Om vi fortsätter att avverka skog och torrlägga våtmarker berövar vi framtida generationer de fördelar som sådana områden kan ge. Vi måste undersöka hur de 71 % av vår jord som täcks av hav kan förse oss med livsförnödenheter som mat och energi på ett mer hållbart sätt. Insatser för att uppnå miljömål kan också vara en källa till innovation och tillväxt.
- För det tredje har behovet att minska våra utsläpp av växthusgaser inte bara drivit på utvecklingen av anläggningar för förnybar energi offshore, utan har också främjat energibesparing och gett ett ytterligare skäl att föredra sjötransporter framför landtransporter, eftersom sjötransport leder till mindre utsläpp per ton-kilometer. Det finns stor potential att minska dessa utsläpp,

---

¹ Militär verksamhet är inte inräknad.

² Utgående från uppgifter i undersökningen om blå tillväxt *Scenarios and drivers for sustainable growth from the oceans, seas and coasts*, ECORYS, 2012. Se sammanfattning på <https://webgate.ec.europa.eu/maritimeforum/content/2946>.

³ Uttryckt i handelsvolym.

⁴ Per ton-kilometer.

som utgör ungefär 3 % av de sammanlagda växthusgasutsläppen, genom att öka fartygens energieffektivitet.

Det har öppnat för nya möjligheter till blå tillväxt – ett initiativ för att ta vara på de outnyttjade möjligheter som Europas hav och kuster erbjuder i fråga om sysselsättning och tillväxt. Det finns en stor potential, förutsatt att det satsas tillräckligt på investeringar och forskning. Den blåa ekonomins tillväxt erbjuder nya och innovativa möjligheter att styra EU ut ur den nuvarande ekonomiska krisen. Detta är den maritima aspekten av Europa 2020-strategin, som kan bidra till EU:s internationella konkurrensposition, effektivt resursutnyttjande⁵, sysselsättning och nya källor för tillväxt, samtidigt som den biologiska mångfalden bevaras och havsmiljön skyddas så att de tjänster som sunda och tåliga havs- och kustekosystem kan tillhandahålla bevaras.

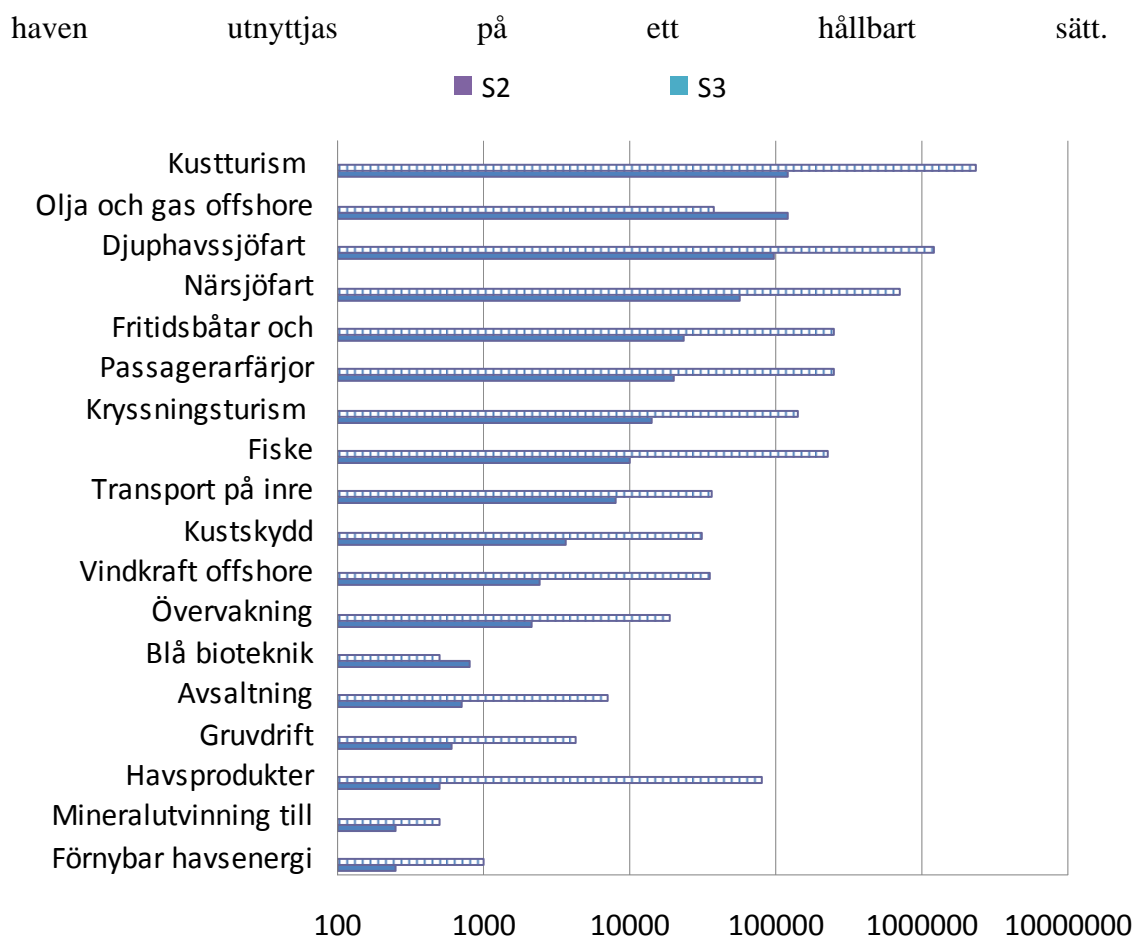
Genom detta meddelande går kommissionen vidare med sin integrerade havspolitik och inleder en process varigenom den blå ekonomin ska föras upp på medlemsstaternas, regionernas, företagens och samhällets dagordningar. Meddelandet redogör för hur medlemsstaternas och EU:s politik redan i dag stöder den blå ekonomin. Det pekar därefter ut specifika områden där riktade insatser kan ge extra incitament. Senare kommer ett antal åtgärder att vidtas för att undersöka och utnyttja dessa områdens tillväxtpotential.

2. VAD ÄR BLÅ EKONOMI?

Den blå ekonomins olika sektorer är beroende av varandra. De förutsätter samma kunskaper och delar infrastruktur som hamnar och elnät. Och de är beroende av att

---

⁵ Se *Färdplan för ett resurseffektivt Europa* KOM(2011) 5711.

Diagram 1 Sysselsättning och ekonomiskt omfång för verksamheter inom havs- och sjöfartsektorerna. Observera att skalan är logaritmisk.

I diagram 1 visas den blå ekonomins förädlingskedjor uttryckt i bruttomervärde och sysselsättning. Hit hör även verksamheter uppströms och nedströms. Varvsindustrin och sektorn för marin utrustning, som båda är mycket betydande, har exempelvis delats upp på de berörda förädlingskedjorna.

Denna bild kan ändra sig till 2020. Vi måste vara föberedda för och vara beredda på teknisk utveckling, demografiska förändringar, tilltagande resursknapphet och tillväxt i hittills underutvecklade ekonomier, inte minst i våra grannländer. Många traditionella sektorer kommer att förbli viktiga arbetsgivare, och nya sektorer kommer att skapa nya arbetstillfällen.

Den blå ekonomin måste vara hållbar och respektera potentiella miljösynpunkter, med tanke på hur ömtålig havsmiljön är. Man måste satsa på att minska de negativa miljöeffekterna av sjöfart och maritim verksamhet, till exempel utsläpp av föroreningar och skadliga ämnen.

3. MEDLEMSSTATERNAS STÖD TILL DEN BLÅ EKONOMIN

Medlemsstaterna investerar redan strategiskt för att utnyttja den blå ekonomins potential. Exempel på detta är Irlands INFOMAR-program⁶ för kartläggning av havsresurser och upprustningen av hamnen i Bremerhaven för att tillgodose de behov som framförs av tillverkare och leverantörer inom offshore-vindenergiesektorn. Projektet Mose, med en budget på 8 miljarder euro, håller på att utarbetas och ska skydda staden Venedig mot översvämningar och försämrade markstruktur.

Lagstiftningsåtgärder som kan ge investerare säkerhet om att inga oförutsedda förseningar i planering eller utbyggnad av infrastrukturlänkar kommer att uppstå kan vara lika främjande för investering som ekonomiskt stöd. Genom *Harbour Empowerment Order* gav Storbritanniens transportministerium London Gateway befogenheter som hamn och distributionscentrum. Denna privatinvestering på 1,5 miljarder pund kommer inte bara att minska koldioxidutsläppen genom att föra containrar närmare deras slutgiltiga destination, utan kommer också att skapa cirka 12 000 nya arbetstillfällen till slutet av 2013.

Dålig tillgång till finansiering och brist på adekvat utbildad arbetskraft har identifierats som hinder för tillväxten i nästan alla ekonomiska sektorer. I den blå ekonomin försöker medlemsstaterna lösa detta problem genom att utveckla maritima kluster. Detta är grupperingar av större industrier, mindre leverantörer och fortbildningsorganisationer som är till nytta för varandra på grund av sin geografiska närhet. Tack vare detta kan de enkelt kommunicera och därigenom anpassa sig till varandra så att fortbildning och forskning tillgodoser den lokala industrins behov och leverantörerna bättre förstår marknaden och kan förutse framtida utvecklingar. Exempel på detta är Skottlands offshore-industri och varven i Brest, där Frankrikes största kluster, *Pôle de compétitivité mer*, befinner sig. I Oostende har mark och kajer alldeles intill forskningsinstitut ställts till förfogande för företag som sysslar med förnybar energi, och *Marine Institute* i Galway håller på att ta fram nya idéer för havsobservation och kommunikation, i en gemensam satsning med stora multinationella företag och småföretag i sitt *SmartBay*-projekt.

Medlemsstaterna samarbetar också i ett initiativ för gemensam programplanering (*Friska och produktiva hav och oceaner*) för att på ett effektivare sätt hantera de stora forskningsfrågorna genom gemensamt överenskomna arbetsprogram.

4. PÅGÅENDE EU-INITIATIV

EU:s politik ska bidra till medlemsstaternas och regionernas insatser och tillhandahålla gemensamma grundfästen för en framgångsrik blå ekonomi. Hit hör bland annat följande:

- (1) Ett kommissionsinitiativ om fysisk planering av kust- och havsområden samt integrerad förvaltning av kustområden, som ska ge företagen den rättssäkerhet de behöver för att kunna investera.

---

⁶ *Integrated Mapping for the Sustainable Development of Ireland's Marine Resource.*

- (2) Initiativet *Kunskap i havsfrågor 2020*⁷, som ska ge en integrerad kunskapsinfrastruktur utgående från nationella system för datainsamling för att tillhandahålla data på EU-nivå via internet. Detta ska bland annat omfatta en digital mönsterkarta över havsbotten i EU-vatten, med många upplösningar, liksom också aktuell information om vattenpelaren till 2020. Detta väntas ge fördelar motsvarande minst 500 miljoner euro per år⁸ till följd av ökad effektivitet och innovation.
- (3) En gemensam miljö för informationsutbyte (CISE)⁹ för sjöbevakning i EU. Därigenom får sjöfartsmyndigheter med ansvar för sjösäkerhet eller fiskerikontroll möjlighet att utbyta uppgifter om risker och hot, och på så sätt minska sina utgifter och riskerna för företag som är verksamma till havs.
- (4) Ramdirektiv om en marin strategi¹⁰, som inför ett ekosystembaserat grepp för att se till att det sammanlagda trycket av all mänsklig aktivitet på miljön hålls inom gränser som är förenliga med uppnåendet av en god miljöstatus till 2020. De åtaganden som gjordes vid toppmötet Rio+20 omfattar också en hållbar användning av marina ekosystem med god biologisk mångfald.
- (5) Det europeiska området för sjötransporter utan hinder, som ska leda till förenklade administrativa förfaranden för sjötransporter¹¹ bör vidareutvecklas till ett ”Blue Belt” (blått bälte) för fri sjöfart i och kring Europa.
- (6) En handlingsplan för att förenkla tillgången till finansiering för Europas 23 miljoner småföretag, antagen av kommissionen i december 2011¹², och ett förslag till nya EU-ramar för en verklig inre marknad för riskkapitalfonder¹³.
- (7) Fortbildningsinsatser, finansierade genom det planerade programmet ”Erasmus för alla”, t.ex. kunskapsallianser, allianser för sektorspecifik kompetens, och instrument för att underlätta ömsesidigt erkännande av kunskaper och kvalifikationer, t.ex. europeiska referensramar för kvalifikationer, och bättre prognoser för behovet av kunskaper och arbetskraft genom kompetensråd på EU-nivå och kompetenskartan för EU.
- (8) EU:s program för havs- och sjöfartsforskning och innovation¹⁴, finansierade genom ramprogrammet för forskning. Hit hör riktade initiativ som sjunde ramprogrammets ansökningsomgångar *Ocean of Tomorrow* (morgondagens hav), som ska öka vår kunskap om havsmiljön och dess klimatrelaterade och icke-klimatrelaterade stressfaktorer, och främja en hållbar användning av havsresurserna. Det framtida programmet Horisont 2020 ska främst inriktas på forskning och innovation kring livsmedelssäkerhet, ren energi, gröna transporter, klimatinsatser och effektivt resursutnyttjande, men också temaövergripande havs- och sjöfartsforskning.

---

⁷ COM(2012) 473 final.

⁸ *European Marine Observation and Data Network Impact Assessment*, 8.9.2010, SEK(2010) 998.

⁹ KOM(2010) 584 slutlig.

¹⁰ 2008/56/EG.

¹¹ KOM(2009) 10.

¹² KOM(2011) 870.

¹³ KOM(2011) 860.

¹⁴ KOM(2008) 534.

- (9) Initiativet LeaderSHIP 2015, som för närvarande ses över i syfte att anpassa strategin så att den bättre tar hänsyn till de nya problem som EU:s varvssektor står inför.¹⁵

EU-finansieringen inom ramen för budgetramen 2014-2020 kan främja dessa insatser. Medlemsstaterna och regionerna kommer att kunna styra EU-finansierade investeringar till lovande maritima ekonomiska insatser och tillhörande infrastruktur.

Havsområdesstrategier, till exempel för Östersjön, Atlanten och Adriatiska och Joniska havet kompletterar förberedelserna inför den nya budgetramen genom att ta fram gemensamma frågor, lösningar och satsningar. Dessa strategier utgör en plattform där medlemsstaterna på ett tidigt stadium kan medverka i utvecklingen av prioriteringar. Inom ramen för kommissionens strategi för Atlanten undersöker exempelvis nationella och regionala myndigheter längs atlantkusten vilka viktiga investeringar som skulle kunna finansieras med den strukturella budgeten för 2014-2020 och vilka kunskapsluckor som skulle kunna slutas genom forskning inom ramen för initiativet Horisont 2020. Finansiering från den privata sektorn, bland annat via Europeiska investeringsbanken, kommer också att bidra till att göra den blå ekonomins potential tillgänglig.

5. VIKTIGA OMRÅDEN FÖR BLÅ TILLVÄXT

En analys av sysselsättningspotentialen¹⁶ och i vilken utsträckning forskning och utveckling kan leda till tekniska förbättringar och innovation, samt vad som behöver göras på EU-nivå, har visat att följande fem förädlingskedjor skulle kunna skapa betydande tillväxt och många nya arbetstillfällen inom den blå ekonomin. Det vore därför viktigt med klarsynta politiska beslut på dessa områden, så att den privata sektorn kan ta ledningen med att få den blå ekonomin att utnyttja sin hållbara tillväxtpotential. Förteckningen är inte uttömmande. Pågående EU-insatser bidrar redan till innovation i många sektorer, som sjötransporter. Andra förädlingskedjor kan dyka upp på sikt och bli lämpliga för ytterligare politiska insatser.

5.1. Blå energi

Havsenergi kan bidra till ett effektivare utnyttjande av Europas energiresurser, begränsa elsektorns markanvändning och minska EU:s utsläpp av växthusgaser (med cirka 65 Mt koldioxid till 2020). Tack vare EU:s mål för förnybar energi och investeringsincitament som inmatningstariffer eller gröna certifikat har offshore-vindkraften vuxit snabbt i EU. 2011 stod offshore-vindkraft för 10 % av den installerade kapaciteten, gav direkt eller indirekt sysselsättning åt 35 000 personer över hela Europa och motsvarade 2,4 miljarder euro i årliga investeringar. I slutet av 2011 uppgick den sammanlagda offshore-kapaciteten till 3,8 GW. Om man utgår från medlemsstaternas nationella handlingsplaner för förnybar energi kommer man år 2020 att producera 494,6 TWh el från vindkraft, och därav kommer 133,3 TWh att produceras offshore. Redan 2030 kan den årliga installationen av offshore-kapacitet överstiga installationerna på land. Det innebär att offshore-vindkraft kan tillgodose 4 % av EU:s elbehov år

¹⁵ KOM(2003) 717.

¹⁶ Se undersökningen om blå tillväxt, Ecorys, 2012.

2020 och 14 % år 2030. Det skulle innebära 170 000 arbetstillfällen till 2020, och hela 300 000 år 2030. Fortsatta satsningar på att minska kostnaderna för offshore-vindteknik kommer att påskynda denna tillväxt. Detta är ett av de viktigaste målen för det europeiska industriinitiativet om vindkraft i den europeiska strategiska planen för energiteknik (SET-planen)¹⁷. Flera medlemsstater deltar aktivt i denna plan.

Annan teknik för förnybar energi offshore är fortfarande i utvecklingsstadiet, och tills vidare planerar medlemsstaterna endast att installera en mycket blygsam kapacitet på 2 till 4 GW till 2020. För att driva på marknadstillträdet för havsenergi och tillgodose den förväntade årliga fördubblingen av den globala efterfrågan måste man drastiskt minska teknikkostnaderna. Olika kombinationer av geografiska och oceanografiska villkor passar olika tekniker. Havsenergiteknik erbjuder en mer förutsägbar basproduktion av el som kan kompensera den fluktuerande tillgången från vindkraftverk:

- Tidvattenkraftverk, en dammliknande struktur som tar upp energin från de vattenmassor som flödar in och ut i vikar och flodmynningar. Det bästa exemplet i Europa är det franska kraftverket La Rance, med en kapacitet på 240MW, som är det näst största i världen.
- Vågkraftanläggningar är redan i demonstrationsstadiet och undervattenturbiner som drivs av strömmar (tidvattenströmmar eller andra strömmar) är nära marknadsstadiet. Sammanlagt har 22 MW våg- och havsströmanläggningar installerats under 2012.
- Temperaturgradientkraftverk, som utnyttjar temperaturskillnaden mellan kallare dypavsvatten och varmare vatten i grundare områden eller vid ytan för att driva en värmepump skulle kunna vara en fungerande lösning för EU:s utomeuropeiska territorier i Västindien och Indiska oceanen.

Innan den blåa energitekniken kan tränga in på marknaden på allvar kommer det att behövas investeringar i nätslutningar och överföringskapacitet. Långsiktiga stödmekanismer, som redan med framgång använts för andra typer av förnybar energi, kommer också att behövas för utvecklingen av våg- och tidvattenkraften.

Som nyligen angivits i meddelandet ”Förnybar energi: en viktig faktor på den europeiska energimarknaden”¹⁸ krävs det ytterligare insatser för att främja forskning och utveckling på havsenergiområdet. Detta kommer att bidra till att ytterligare minska kostnaderna, öka utrustningens livslängd och bättre anpassa logistiken med teknik som kan bidra till att 2020-målen uppnås. Med tanke på den långa tid som behövs för att omsätta resultaten av EU:s forskningsprojekt är det viktigt att redan nu öka satsningarna på teknik som vågkraft och el från havsströmmar, som kan nå sin fulla mognad under de kommande årtiondena.

EU-insatser som finansiering kan spela en avgörande roll för att skapa förutsättningar som gör att investerarna får förtroende. Europeiska

---

¹⁷ KOM(2009) 519 och KOM(2007) 723.

¹⁸ COM(2012) 271.

investeringsbanken har lånat ur 3,3 miljarder euro för offshore-vindkraftprojekt mellan 2005 och 2011. Försäljningen av de första 200 miljoner rättigheterna för finansieringsinstrumentet NER300¹⁹ kommer att generera närmare 1,5 miljarder euro till oktober 2012. En del av detta belopp kommer att gå till stöd för demonstrationsprojekt för offshore-energi i medlemsstaterna. Dessa satsningar på ny teknik bör stödjas, och strukturfonderna bör mobiliseras för demonstrationsprojekt. Samtidigt bör man satsa på att finna lösningar för att göra tidvattenkraftverk förenliga med EU:s naturskyddslagstiftning, eventuellt inom ramen för integrerad förvaltning av kustområden eller strategisk planering.

EU:s industri är världsledande inom blå energi och kan genom exporten bidra till minskade koldioxidutsläpp utanför unionen. Dessutom kan synergieffekter utnyttjas med den konventionella offshore-energisektorn, till exempel genom att man tillsammans löser säkerhets- och infrastrukturproblem. Kommissionens förslag till skärpta säkerhetsnormer inom offshore-sektorn för olja och gas, över hela EU²⁰, är ett viktigt initiativ. Samarbete med den konventionella energisektorn kan göra det möjligt att garantera rimliga kostnader för energiförsörjningen i EU.

5.2. Vattenbruk

Cirka 15,7 % av det animaliska protein som förbrukas i världen kommer från fisk. FN:s livsmedels- och jordbruksorganisation uppskattar²¹ att vattenbruk i dag står för hälften av detta, och att det kommer att vara 65 % till 2030. I EU är det i dag 25 % som kommer från vattenbruk. Globalt sett växer vattenbruket med 6,6 % per år, vilket gör det till den snabbast växande sektorn för livsmedelproduktion från djur. Sektorn växer snabbare än den globala befolkningstillväxten, som i dag ligger på 1,8 % per år. Därför bidrar vattenbruksektorn till en allmän förbättring av människors kost. I Asien, som står för över 89 % av den globala vattenbruksproduktionen, ökar vattenbrukssektorn med över 5 % per år, medan tillväxten har stagnerat i EU.

Över 90 % av vattenbruksföretagen i EU är små eller medelstora företag, som tillhandahåller cirka 80 000 arbetstillfällen²². Vattenbruket har stor tillväxtpotential genom att erbjuda kvalitetsvaror till de konsumenterna som är beredda att välja färska, tillförlitliga produkter (i allt större utsträckning hållbart eller ekologiskt producerade produkter). Det kan dessutom ge kustsamhällen möjlighet att diversifiera sin sysselsättning, samtidigt som pressen på fiskerinäringen minskar. Därigenom bidrar vattenbruket också till att bevara fiskbestånden.

Vattenbrukets tillväxt bromsas bland annat av brist på tillgängliga havsområden, konkurrens på den globala marknaden och administrativa bördor, inte minst i samband med tillståndsförfaranden. Hållbart vattenbruk måste också ta hänsyn till potentiella effekter på vilda fiskbestånd och

¹⁹ http://ec.europa.eu/clima/policies/lowcarbon/ner300/index_en.htm

²⁰ KOM(2011) 688 slutlig.

²¹ *FAO State of World Fisheries and Aquaculture 2010* (Tillståndet för världens fiske och vattenbruk).

²² 70 258 rapporteras i EU:s ram för uppgiftsinsamling.

vattenkvaliteten. Investeringarna har sedan den nuvarande ekonomiska krisen varit begränsade till följd av bristen på kapital.

Inom ramen för reformen av den gemensamma fiskeripolitiken²³ föreslår kommissionen att främja vattenbruket genom en öppen samordningsmetod med icke-bindande strategiska riktlinjer, fleråriga nationella strategiplaner och utbyte av bästa praxis. Det finns stort utrymme för förbättringar av de administrativa förfarandena, inte minst när det gäller tillståndsgivning. Medlemsstaterna behöver skaffa sig kunskap om hur man kan öka produktionen på ett hållbart sätt och så att andra användare av kuster och havsområden inte får sina intressen hotade. Exempelvis kan man bygga burar för vattenbruk tillsammans med offshore-vindkraftparker, eller satsa på integrerat multitrofiskt vattenbruk. Sådant kan få ekonomiskt stöd från den föreslagna Europeiska havs- och fiskerifonden.²⁴ Det framtida programmet Horisont 2020 för forskning och innovation bör också spela en viktig roll för utnyttjandet av det europeiska vattenbrukets tillväxtpotentialer, exempelvis genom odling av nya arter eller genom anläggningar längre ut från kusten.

5.3. Havs-, kust- och kryssningsturism

De europeiska kusternas skönhet och mångfald, och deras stora utbud av anläggningar och aktiviteter gör dem till favoritsemestermål för 63 % av Europas turister.²⁵ Hav- och kustturismsektorn är numera den största enskilda maritima branschen, och sysselsätter 2,35 miljoner personer, motsvarande 1,1 % av den sammanlagda sysselsättningen i EU.²⁶ Över 90 % av de berörda företagen har färre än tio anställda. I vissa områden är turismen en extra inkomstkälla för kustområdena, men i andra kan den dominera den lokala ekonomin.

Många turister vågar sig aldrig långt ut från kusten, men aktiviteter på öppet vatten blir allt populärare. Fritidsbåtssektorn väntas öka med 2-3 % per år. Kryssningsbranschen växer också. Bara inom Europa är nästan 150 000 personer sysselsatta inom denna bransch, och den har en direkt omsättning på 14,5 miljarder euro.²⁷ EU:s varv har med framgång riktat in sig på denna specialmarknad, både med stora kryssningsfartyg och små fritidsbåtar.

En sund miljö är av avgörande betydelse för all sorts "blå" turism och främjar utvecklingen av nya sorters turism. Badvatten av hög kvalitet och orörda kust- och havslivsmiljöer har ett stort rekreativvärde som ökar kustområdenas attraktivitet. Detta i sin tur ger aktiviteter som båtturism och vattensport och grön turism som valsafaris större tillväxtpotential. Eftersom Europas turism är så mångfaldig kommer de flesta tillväxtfrämjande insatserna oundvikligen vara på lokal eller regional nivå. Alla Europas olika havsområden har sina egna problem och möjligheter, och förutsätter skräddarsydda lösningar. De

²³ KOM(2011) 417 och KOM(2011) 425.

²⁴ KOM/2011/0804.

²⁵ *Facts and figures on the Europeans on holiday 1997–98*, Eurobarometer 48, Bryssel, 1998.

²⁶ Utgående från uppgifter i studien om blå tillväxt (*Blue Growth Study*).

²⁷ European Cruise Council (2011)

http://download.ecorys.com/fuu/downloads/Europe_cruise_industry_markets_2011_ecc_jun11.pdf

offentliga förvaltningarna kommer att behöva utveckla investeringsstrategier för stödinfrastruktur som kajplatser, hamnanläggningar och transport. Det kommer att krävas högskolekurser som ger en god grund i de specifika färdigheter som krävs för att bibehålla och öka marknadsandelar på en kräsen och konkurrensutsatt global marknad. Detta måste åtföljas av insatser för att förbättra turismerbjudandena under lågsäsong och minska kustturismens stora koldioxidavtryck och miljöeffekter.

Med tanke på vilken enorm uppgift det är och hur stor del av den nuvarande arbetskraften inom turismnäringen som har otrygga arbetsvillkor och är lågutbildad, och med tanke på vilken viktig roll turismen spelar i många av Europas kust- och havsområden, kan insatser på havsområdes- eller EU-nivå ändå ha stor positiv verkan. Samordning över gränserna som del av en strategi för ett visst havsområde kan bidra till utvecklingen av värdefulla turismområden. Kommissionen försöker bland annat redan minska småföretagens regleringsbörda, och kommer snart att inleda en undersökning av vilka ytterligare specifika insatser som kan vara av fördel för sektorn.

5.4. Havets mineralresurser

Mellan 2000 och 2010 ökade priserna på många icke-energirelaterade råvaror med cirka 15 % årligen²⁸, främst till följd av konsumenternas efterfrågan i tillväxtekonomierna. Det finns risk för att flera av dessa råvaror ska bli bristvaror, även sådana som identifierats som avgörande för EU:s ekonomi²⁹.

Tekniska utvecklingar och oron för försörjningstryggheten har uppmuntrat gruvföretagen att undersöka vad havet kan ge. Utvinning och brytning av andra mineraler än sand och grus i havet har bara börjat. I dag handlar det mest om verksamhet i grunt vatten. Till 2020 kan 5 % av världens mineraler, bland annat kobolt, koppar och zink komma från havsbotten. Till 2030 kan det vara 10 %. Den globala årliga omsättningen för mineralutvinning till havs kan väntas öka från praktiskt taget noll till 5 miljarder euro under de kommande tio åren och till 10 miljarder euro 2030³⁰.

Eventuellt blir det också ekonomiskt intressant att utvinna lösta mineraler, till exempel bor eller litium, ur havsvatten. De mest lovande tillgångarna är de metallsulfider som bildas i havets hetvattenkällor, de hydrotermiska skorstenarna (exempelvis s.k. *black smokers*) i vulkaniskt aktiva områden. I dessa områden råder extrema temperaturer och tryckförhållanden, och man vet inte mycket om vilka följder störningar av den stora biologiska mångfald som råder där kan få. Den biologiska mångfalden i sådana "hot spots" ska skyddas enligt Förenta nationernas havsrättskonvention (UNCLOS)³¹. Verksamheten i vid sådana hetvattenkällor utövas i dag främst inom områden som omfattas av

²⁸ WTO (2010), *Trade growth to ease in 2011 but despite 2010 record surge, crisis hangover persists*, PRESS/628, 7 april 2011.

²⁹ Londons metallbörs (LME) anger en prisökning på cirka 256 % för perioden 2000–2010 för or andra oädla metaller än järn. Se även KOM(2011) 25 slutlig och tillhörande arbetsdokument .

³⁰ Utgående från uppskattningar som gjorts av berörda parter i branschen inom ramen för studien om blå tillväxt (*Blue Growth Study*).

³¹ Förenta nationernas havsrättskonvention, artikel 194.5.

nationell jurisdiktion (exklusiva ekonomiska zoner och kontinentalsocklar) där det är lättare att transportera malm till land. Men det finns många möjligheter utanför ländernas sjögränser. Där är det Internationella havsbottenmyndigheten som har ansvar för att organisera och kontrollera verksamheten, och bland annat övervaka all mineralbrytningsrelaterad verksamhet. Myndigheten ska också skydda havsmiljön i enlighet med bestämmelserna i havsrättskonventionen, till vilken EU och alla dess medlemsstater är avtalslutande parter.

Om utvinningen av mineraler från havsbotten ökar i den takt som förväntas ligger europeiska företag med sin långa erfarenhet med specialfartyg och undervattensverksamhet bra till för att tillhandahålla produkter och tjänster av högsta kvalitet. Om de ska kunna hålla sin konkurrensposition behöver de tillgång till finansiering på en riskfylld marknad, riktad utvinningsteknisk forskning och utveckling, möjligheter att få tillstånd på internationella vatten och metoder som inte skadar unika ekosystem. Sektorn kommer att kunna dra nytta av de erfarenheter som gjorts i offshore-sektorn för olja och gas.

EU:s stöd skulle kunna omfatta insatser för att se till att europeiska företag inte trängs ut ur förädlingskedjan för havsmineraler av konkurrenter som får statligt stöd. En sådan insats skulle kunna vara en pilotinsats inom ramen för det föreslagna europeiska innovationspartnerskapet för råvaror³², kompletterad av en strukturerad forskningsinsats på EU-nivå för att lösa de viktigaste teknikproblemen. EU:s engagemang skulle kunna bidra till att höga nivåer upprätthålls i fråga om miljöskydd, rättsliga normer och säkerhet.

5.5. Blå bioteknik

Eftersom stora delar av undervattensmiljön ännu är outforskad vet vi ännu mycket lite om hur andra havsorganismer än fiskar och skaldjur kan bidra till den blå ekonomin. Undersökningen av denna fråga har bara börjat, inte minst genom ny teknik för dna-sekvensering av levande organismer. Flera framgångar har redan gjorts: de antivirala läkemedlen Zovirax och Acyclovir har erhållits från nukleosider som isolerats från svampdjur från Västindien. Yondelis, som utvecklats från små havsdjur var det första cancerläkemedlet med ursprung i havet. Genom att undersöka havens biologiska mångfald lär vi oss mer om exempelvis hur organismer som kan överleva i extrema temperatur- och tryckförhållanden och växa utan ljus skulle kunna användas för att utveckla nya industriella enzymer och läkemedel. Samtidigt ökar insatserna för att utnyttja alger för biobränslen, kemikalier med högt förädlingsvärde eller bioaktiva ämnen, inte minst med tanke på de effekter på markanvändning och vattenanvändning som landodlade grödor för biobränslen medför.

Ännu är den beräknade sysselsättningen inom denna sektor relativt låg i Europa, och bruttomervärdet uppgår endast till 0,8 miljarder euro, men när sektorn växer kommer den att erbjuda högkvalificerade arbetstillfällen, särskilt om innovativa läkemedel kan utvecklas från havsorganismer. Sektorn kommer

---

³² COM(2012) 82.

också att ge betydande möjligheter nedströms. På mycket kort sikt förväntas sektorn utvecklas till en nischmarknad med högprisprodukter för hälso-, kosmetika- och den industriella biomaterialsektorn. Till 2020 kan den ha vuxit till en medelstor marknad som expanderar med framställning av metaboliter och primära ämnen (fettämnen, socker, polymerer, proteiner) för framställning av livsmedel, foder och kemikalier. I ett tredje stadium, om cirka femton år, kan den blå biotekniksektorn med några tekniska genombrott bli en viktig källa för mass-marknadsprodukter, samtidigt som den levererar en rad specialiserade produkter med högt förädlingsvärde.

En förutsättning för att vi ska kunna skynda på denna process är att vi kombinerar grundforskning om livet i havet med tillämpad forskning om tänkbara industriella tillämpningar med låg sannolikhet men hög vinstmarginal om de lyckas.

Om man hanterar forskning och innovation på ett strategiskt sätt kan man skapa de vetenskapliga och tekniska förutsättningarna för de grundläggande beslut som de nya industribranscherna behöver. Genom att åtgärda de tekniska flaskhalsar som finns på detta område skulle man kunna göra hela sektorn mer attraktiv för investerare. Det skulle också hjälpa EU-industrin att komma vidare från utvecklingsstadiet till marknadsföring av innovativa produkter. En europeisk satsning skulle göra beslutsfattarna, den privata sektorn och allmänheten mer medvetna om havsprodukternas potential.

6. SLUTSATS

I detta meddelande presenteras fem områden där kompletterande insatser på EU-nivå skulle kunna bidra till långsiktig tillväxt och sysselsättning inom den blå ekonomin, i linje med målen i Europa 2020-strategin. Med ökande kunskap om den blå ekonomin och ytterligare analyser kan även andra lovande områden för EU:s politiska verksamhet dyka upp.

För var och en av de fem områdena som lyfts fram kommer kommissionen att överväga strategiska möjligheter och nya initiativ. Det kommer bland annat att omfatta följande:

- En bedömning av möjligheterna att öka näringslivets tilltro så att de investerar i förnybar havsenergi, med beaktande av de ramar som ges i den strategiska EU-planen för energiteknik; målet är att ta upp frågor kring förnybar energi från haven i ett meddelande under 2013.
- Samarbete med medlemsstaterna för att utveckla bästa praxis och komma överens om strategiska riktlinjer om vattenbruk i EU som ska antas i början av 2013.
- En bedömning av hur havs- och kustturismen kan bidra till ekonomisk tillväxt och tillhandahålla säkrare arbetstillfällen samtidigt som den förbättrar sin miljömässiga hållbarhet. En konsekvensbedömning kommer att följas av ett meddelande under 2013.

- En bedömning av hur Europas industri kan bli konkurrenskraftigare när det gäller mineralutvinning från havsbotten och hur man bäst kan se till att denna verksamhet inte hindrar framtida generationer från att kunna utnyttja orörda ekosystem. En konsekvensbedömning följd av ett meddelande kommer att läggas fram under 2014.
- En bedömning av den blå bioteknikens möjligheter att utnyttja den biologiska mångfalden i haven. En konsekvensbedömning följd av ett meddelande kommer också att läggas fram under 2014.

Inom vart och ett av dessa områden kommer man att börja med att samråda med medlemsstaterna och näringslivet samt med övriga berörda parter för att utveckla gemensamma strategier som kan ge den extra impuls som den blå ekonomin behöver för att kunna bidra positivt till Europas ekonomiska framtid, samtidigt som man bevarar vår unika havsmiljö för framtida generationer.